

Кушнєрьов Віталій Миколайович,
аспірант наукової лабораторії
дослідження проблем досудового
розслідування Національної академії
внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ РОЗУМНИХ СТРОКІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Категорія «розумних строків» в кримінальному процесі визначена в Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України як одна з засад кримінального провадження. Відповідно до ст. 28 КПК України, розумні строки – це строки, які є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. При цьому розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК України строки виконання певних процесуальних дій або прийняття певних процесуальних рішень [2].

Поняття «розумні строки» вперше визначено в КПК України 2012 року. Проте, серед науковців досі тривають дискусії щодо правильності визначення «розумних строків» в кримінальному провадженні. При визначенні «розумних строків» вчені оперують такими поняттями як швидкість та оперативність, прискореність кримінального судочинства, активність посадових осіб здійснюючих кримінальне провадження. Такі категорії є близькими, проте їх значення не тотожне.

Відповідно до п. 3 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 № 11 «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» розумним вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без невинуватих зволікань) судового захисту [3].

В академічному тлумачному словнику української мови слово «розумний» має кілька значень, зокрема: вправний, умілий; який швидко сприймає, засвоює що-небудь; який керується розумом, виконується з розумом; який містить у собі здоровий глузд, слушні думки; практично корисний, доцільний [4].

Таким чином, етимологія слова «розумний» дає підстави стверджувати, що використання зазначеного терміну в кримінальному процесі не може означати лише швидкість процесу чи бути пов'язаний лише з активністю посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження.

На нашу думку, поняття «розумний строк» має більш широке значення ніж просте пришвидшення здійснення кримінального провадження. Наведемо декілька аргументів в підтримку нашого твердження.

Правова природа кримінального процесу полягає у здійсненні специфічної діяльності посадових осіб та органів, які здійснюють кримінальне провадження, з розкриття та розслідування злочинів, покарання винних та недопущення покарання невинних. Здійснюючи таку діяльність виконується одне з основних завдань кримінального провадження – захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень. Усі дії, які виконуються під час здійснення кримінально провадження направлені на доказування обставин, визначених в ст. 91 КПК України. Процес збирання, перевірки та оцінки доказів уповноваженими на те посадовими особами та органами обмежені в часі процесуальними строками. Таким чином, можна стверджувати, що слідчий, прокурор, суд з урахування положення про розумні строки, повинні використовувати встановлені законом строки максимально раціонально та ефективно. Однак, законодавець односторонньо підходить до оптимізації кримінальної процесуальної діяльності, вирішуючи питання щодо прискорення кримінального судочинства.

Швидкість та оперативність в діяльності правоохоронних органів та суду відіграють важливу роль для виконання завдань кримінального провадження. Дотримання зазначеним положенням дає можливість не тільки встановити істину по

справі, а також забезпечує дотримання прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, попереджує вчинення нових злочинів, скорочує проміжок часу між початком розслідування та винесенням остаточного рішення по справі, підвищує ефективність кримінального судочинства. Також необхідно зазначити, що швидкість та оперативність сприяють зниженню завантаженості правоохоронних органів та суду, підвищують рівень реалізації права на справедливе правосуддя, що сприяє підвищенню авторитету держави та правосуддя у населення.

В більшості зазначені позитивні моменти сприяють положенню розумних строків кримінального судочинства. Проте, необхідно зазначити, що на відміну від останнього, швидкість та оперативність, особливо в сукупності з відсутністю професіоналізму та відповідальності може негативно позначитися на якості доказування.

К. В. Волинець визначає розумний строк як логічно обґрунтований, який не суперечить нормам кримінального процесуального законодавства, який визначається з урахуванням обставин справи, покликаний гарантувати досягнення цілей кримінального судочинства і забезпечення реалізації учасниками процесу своїх прав період, на протязі якого повинна здійснюватися кримінальна процесуальна діяльність по конкретному кримінальному провадженню [1].

Враховуючи вищевикладене, під розумним строком необхідно розуміти об'єктивно обґрунтований період часу, встановлений на підставі норм кримінального процесуального законодавства, під час якого учасники кримінального провадження виконують певні процесуальні дії чи приймають певні процесуальні рішення, які направлені на досягнення завдань кримінального провадження. Крім того, розумні строки направлені не лише на прискорення роботи посадових осіб та органі, що здійснюють кримінальне провадження, а й на раціональне та ефективне використання часу, який реально необхідний в межах встановлених законом процесуальних строках для повного, неупередженого та всебічного розслідування і судового розгляду.

Список використаних джерел

1. Волинец К. В. Гарантии реализации принципа «разумный срок уголовного судопроизводства» при производстве в суде первой инстанции : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Томск, 2013. 20 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>.
3. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 жовт. 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>.
4. Розумний. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/rozumnyj>.